

Aanvullingen bij INBO.A.3209: 'Advies over de impact van watersport op de Schelde op vogels, fint, bruinvis en bever'

Adviesnummer:	<u>INBO.A.3251</u>
Datum advisering:	4 februari 2015
Auteurs:	Eric Stienen, Jan Breine, Glenn Vermeersch
Contact:	Niko Boone (niko.boone@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail op datum van 23 januari 2015
Geadresseerden:	Waterwegen en Zeekanaal NV T.a.v. Piet Thys Lange Kievitstraat 111-113 bus 44 2018 Antwerpen Piet.Thys@WenZ.be

Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag voor een waterskiwedstrijd op de Schelde tussen Rupelmonde en Temse, maakte het INBO een advies over de impact van watersport op de Schelde op vogels, fint, bruinvis en bever (INBO.A.3209). Waterwegen en Zeekanaal NV formuleerde een aantal bijkomende vragen bij dat advies.

Toelichting

1. In het advies INBO.A.3209 staat dat fint gevoelig is voor geluid. Zo kan een geluid van 200 kHz de migratie van finten tegenhouden. Hoe plaats je dit naast de hoge aantallen in 2013? Op dat ogenblik was er ook snelvaart op de Schelde.

In 2013 werd er heel wat minder fint gevangen dan in 2012. De rekrutering was in 2013 zonder succes, net zoals in 2014. Blijkbaar is het rekruteringsucces wisselend. Het INBO heeft nog geen specifiek onderzoek uitgevoerd op verstoring door geluid op vispopulaties.

2. Hoe reëel zijn de potentiële effecten op het paaiproces van fint en wat zijn mogelijke gepaste maatregelen m.b.t. snelvaart?

We kunnen niet uitsluiten dat er negatieve effecten (verstoring, vernietigen van eitjes) kunnen optreden als er snelvaart aanwezig is in het paaigebied tijdens de paai- en opgroeiperiode. Een mogelijke maatregel is om snelvaart te verplaatsen naar de maand september. Indien rekrutering succesvol was, dan zullen de juveniele individuen al stroomafwaarts gemigreerd zijn (weg van Branst). Dat blijkt duidelijk uit de gegevens van 2012.

3. Kunnen in de telgegevens verschillen gevonden worden in zones met en zones zonder snelvaart, die significant gerelateerd zijn aan de snelvaart?

Bij de telgegevens werden deze variabelen niet mee verzameld. Hierdoor kan niet op een eenvoudige wijze een effect geduid worden.

4. Indien er zowel binnen- als buitendijks verstoring aanwezig is, zullen vogels zich naar een ander gebied verplaatsen. Is het mogelijk om aan te geven of vogels zich dan langdurig naar een andere locatie zullen verplaatsen of betreft het slechts een tijdelijk effect (bv. 1 à 2 dagen)?

Het effect zal tijdelijk zijn. Overwinterende watervogels zijn erg trouw aan hun vaste locaties en keren terug zodra de bron van verstoring wegvalt. In het geval van de Schelde zullen de vogels proberen terug te keren bij elk laag tij.

5. In advies INBO.A.3209 staat dat volgens Jenkins *et al.* (2009) de vluchtafstand voor bruinvis afhankelijk is van het type vaartuig en dat de vluchtafstand voor een snel vaartuig (jetski) 450 m bedraagt. Op grotere afstand treedt er geen vluchtreactie op. Op basis van deze stelling zou je verwachten dat er geen bruinvissen op de schelde zouden voorkomen. Hoe kunnen dan de waarnemingen van de laatste jaren op de Schelde gekaderd worden? Kan daar een (voorzichtige) conclusie uit getrokken worden?

In het advies wordt gesteld dat volgens Jenkins *et al.* (2009) de vluchtafstand ten aanzien van snellere vaartuigen 450 m bedraagt. Ten aanzien van minder snelle vaartuigen zal de vluchtafstand kleiner zijn. Dat betekent dat er ondanks het drukke scheepvaartverkeer op de

Schelde altijd wel mogelijkheden zijn voor bruinvis, in ruimte of in tijd, om de schepen te ontwijken en er geen reden is voor bruinvis om de Schelde volledig te mijden. Wel zal het aantal vluchtreacties toenemen in functie van een toenemende scheepsactiviteit en zal het aantal vluchtreacties extra toenemen bij een toenemende aanwezigheid van snelle vaartuigen. Het is te verwachten dat bij zeer intensieve activiteit van snelle vaartuigen, zoals bijvoorbeeld een race met speedboten of powerboten, de volledige activiteitszone wordt gemeden voor de duur van het evenement.

6. Kan er aangegeven worden (op basis van andere estuaria of historische gegevens) wat een normale abundantie is van bruinvis in de veronderstelling dat de Schelde een gezond(er) systeem wordt. Is er m.a.w. groei te verwachten en zal ook de problematiek rond aanvaringen relevanter worden, of blijft 2013 een uitzonderlijk jaar vanwege bijvoorbeeld effecten die zich voordeden op de Noordzee?

Het is vooralsnog onduidelijk waarom er in 2013 zo veel bruinvissen op de Schelde werden waargenomen. Een gezonder systeem (lees een toegenomen voedselbeschikbaarheid voor bruinvis op de Schelde) is slechts één van de mogelijke verklaringen. De toename van het aantal bruinvissen zou evengoed gerelateerd kunnen zijn aan veranderde omstandigheden op de Noordzee (denk bijvoorbeeld aan hei-activiteiten, veranderde voedselbeschikbaarheid, etc.). Aangezien er in 2014 weer veel minder bruinvissen werden waargenomen op de Schelde terwijl de voedselbeschikbaarheid voor zover we weten niet sterk is veranderd, lijkt voedselbeschikbaarheid niet de enige bepalende factor.

Omdat we de oorzaken van de verhoogde aanwezigheid van bruinvis in 2013 niet kennen, is het niet mogelijk om te voorspellen hoe de aantallen zich in de toekomst zullen ontwikkelen. Het is zeker aan te raden om de aanwezigheid van de bruinvis op de Schelde beter te monitoren, samen met mogelijke verklarende activiteiten of fenomenen. Zo kunnen de potentiële effecten van watersportevenementen en andere activiteiten beter ingeschat worden. In tegenstelling tot de Noordzee, bestaat er geen monitoringprogramma voor bruinvis op de Schelde. Op basis van alleen de waarnemingen van bruinvis verkregen via waarnemingen.be, kunnen geen uitspraken worden gedaan over het werkelijk aantal dieren dat aanwezig is, noch over de actuele verspreiding daarvan.

7. Algemene conclusie bij advies INBO.A.3209

Of het Belgisch kampioenschap waterski al dan niet aanvaardbaar is in Rupelmonde, is een afweging die door beleidsverantwoordelijken moet gemaakt worden. Het INBO wijst enkel op potentiële effecten.

Op basis van de beschikbare gegevens lijkt het potentieel negatieve effect van een eenmalige wedstrijd op fint, vogels, bruinvis en bever het kleinst te zijn in het najaar. Op dat moment is de paaiperiode van fint voorbij en zijn de juveniele individuen al stroomafwaarts gemigreerd. In de zomer- en herfstmaanden komt de bruinvis eerder zeldzaam voor in het Belgisch deel van de Noordzee. De kans dat er in het najaar bruinvissen de Schelde opzwemmen, is dan ook kleiner. Er is in de herfst wel een kans op verstoring van overwinterende watervogels. Indien de verstoring van korte duur is, zal het effect waarschijnlijk beperkt zijn. De vogels zullen zich terugtrekken in de binnendijkse plassengebieden en terugkeren zodra de bron van verstoring wegvalt. Voorwaarde is wel dat de vluchtzones op het moment van de wedstrijd rustig zijn. In het geval van de Schelde zullen de vogels proberen terug te keren bij elk laag tij. Bever kan het hele jaar door in dit deel van de Schelde voorkomen, maar omdat de soort vooral 's nachts actief is, is de trefkans met recreatie gering.

Referenties

Jenkins, R.E., Brown, R.D.H., Phillips, M.R., (2009). Harbour porpoise (*Phocoenaphocoena*) conservationmanagement: A dimensional approach. *Marine Policy* 33: 744–749.

Stienen, E., Stuyck, J., Breine, J., Vermeersch, G., Mertens, W., Vandevoorde, B., (2015). Advies over de impact van watersport op de Schelde op vogels, fint, bruinvis en bever. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. INBO.A.3209